

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Conivgio Leprosorum. Titvlvs VIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

quod T. uxorem suam in adulterio deprehensam, de cui antecessoris adensu abieci: quæ postmodum a accepit habitum monachalem: sed dictus T. antequam illa deederet, aliam b superduxit: & plures suscepit filios ex eadem: [1 & 7.] Frat. t. igitur resp. quod illos debes ab invicem separare. Idem verò vir, indicta ei de adulterio poenitentia, aliam ducere poterit in uxorem.

[1 Caserium qua supradicta mulier decessit, quid super secundæ copula fieri debeat, sedem duxisti Ap. consulendam.]

CAP. V.

Qui vivente uxore legitima cum secunda contrahit adultera, etiam prima mortua separabitur à secunda, etiam si longo tempore ei habitaverit, & filios ex ea suscepit.

Idem c.

Quis d. haberet uxorem legitimam A. nomine I. actor presentium, cum M. adulterium perpetravit. Cumque super hoc fuisset in jus vocatus, abjuravit adulteram, & postmodum juramento contempto vivente legitima, cum ea matrimonium contrahere, & ipsi diu cohabitare præsumpsit: demum prædicta A. de presenti luce subtrahita, memoratus I. cum adultera per decennium est commoratus, de qua decem filios procreavit. Tale ergo damus consul. t. responsum, ut separantur e omnino: & eis injuncta poenitentia, perpetua continentia indicatur: præsertim cum in dies suos ambo processerint, & tandem publice in adulterio, & perjurio ex certa scientia perdurantes, ecclesiam in gravi scandalo perturbaverint.

Noti enim quod Leo Papa statuit, ut nullus ducat in matrimonium, quam adulterio polluit, & quod hic plus processum fuit, quam si fides præstita duntaxat fuisset adultera, ut defuncta legitima eam duceret in uxorem; cum eadem etiam prima f. vivente quasi matrimonialiter mœcha mœchus adhærere præsumpsit, & sacramentum suum temere violare: quod utiq; connubium (ubi etiam nulla intercessit g religio juramenti) tam b Gregor. Papa, quam Triburien. synodus: detestatur, & utrunq; hoc modo conjunctum præcepit publica poenitentia k subijci, ac perpetuo sine ulla spe conjugii permanere. Nec aliquod eisdem I. & M. adminiculum adferant, ut simul maneat, quod decennio cohabitaverunt: ad invicem, ac decem filios suscepit m, cum multiplicis prolis ita susceptæ magis eorum crimen exagget: & diuturnitas temporis peccatum non minuat, sed augmentet. Sollicitudinis tamen tuæ intererit, ut uterque liberis suis secundum quod eis suppetunt facultates, necessaria subministret.

CAP. VI.

Si quis mortua uxore contrahit cum ea, quam vivente uxore sine fide donatione cognoverat, tenet matrimonium, dummodo in mentem defunctæ neuter fuerit machinatus.

Innocentius III. Episcopo Spoletano.

Significasti nobis, quod cum P. civis Spoletanus, quandam M. mulierem duxisset legitime in uxorem, ea relicta, cuidam meretrici adhæsit: [1 & 7.] Verum cum uxor ipsius esset viam universæ carnis ingressa, meretricem, cui adhæserat, desponsavit. Nos igitur inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod nisi aliter eorum in mortem uxoris defunctæ fuerit machinatus, vel ea vivente sibi fidem o dederit de matrimonio contrahendo, legitimum iudices matrimonium supradictum, excommunicato manus absolutionis (si petierit) juxta formam ecclesiæ impensurus.

a Suscepit. b superduxit. c In veteri comp. hoc capit. Celestin. III. præcedenti verò Clem. III. tribuitur. d C. 2. so. tit. in 2. comp. e Vid. Bart. in l. Claudius. D. de hi quibus ut indignis. f Vox prima, desit in antiq. nec debet esse, ut constat ex gl. verb. ead. g Intercessit. h Vid. Hist. hic inducentem varias Greg. auctor. i C. 2. de 31. k publicè. l cohabitaverint. m suscepit. n C. 2. eod. tit. in 2. comp. o dederit.

[1 Et cum ab eius contubernio ad eorum non posse legitimam revocari, ut in eum excommunicationis sententiam protulisti.]

CAP. VII.

Si quis vivente prima secundam huius rei insciam duxerit uxorem: mortua prima, licet remanet cum secunda, novo consensu interveniente.

Idem Messanen. capitulo.

Veniens a ad presentiam nostram G. laicus humiliter insinuatione monstravit, quod cum in civitate Lemovicen. quandam sibi matrimonialiter copulasset, ab ea recedens Messanā advenit, ubi M. mulierem insciam quod aliam haberet uxorem, sibi solenniter copulavit: verum cum eidem poenitentia fuisset injuncta, ut ad legitimam rediret uxorem, & ipse propter hoc in suam patriam rediisset, uxorem suam inveniens carnis debita perfolvisse, ad Messanam rediit civitatem, & supradictæ M. tanquam legitimæ cohabitavit uxori: [1 & infra.] Licet autem vivente uxore legitima prædictam M. sibi copulare nequiverit in uxorem, quia tamen uxore defuncta, utpote à lege ipsius solutus, in eadem M. de novo potuit matrimonialiter consentire, dummodo non præstiterit fidem adulteræ, vel machinatus fuerit in mortem uxoris: mandamus, quatenus si est ita, eidem G. ut supradictæ M. adfectu adhæreat conjugali, licentiam concedatis.

[1 Nunc autem impostam sibi pro priori excessu poenitentiam agenti humiliter & devotè, cohabitandi eidem M. à nobis licentiam postulavit.]

CAP. VIII.

Contrahens cum secunda vivente prima, quam tamen non cognovit, nec ante contractum nec post, mortua prima potest contrahere cum secunda.

Gregorius IX. fratre R.

Si quis uxore vivente fide data promissit aliam se daturum, vel cum ipsa de facto contraxit, si nec ante nec post (legitima eius superstitè) cognovit eandem: quamvis utriusque ipsorum pro eo, quod in hoc graviter deliquerint, sit poenitentia injungenda: non est tamen matrimonium, quod cum ea contraxit, post uxoris obitum dirimendum. Ceterum tolerari non debet si prius, vel postea dum b vixerit uxor ipsius, illam adulterio polluisset.

DE CONIVGIO & LEPROFORUM.

TITVLVS VIII.

CAP. I.

Lepra superveniens non dissolvit matrimonium, nec matrimonii effectum: ideo ad invicem maritali affectione conjuncti se tractare debent, aut ad perpetuam continentiam convendendam induci.

Alexander III. Cantuarien. Archiepiscopo.

Ervenit d ad nos, quod cum hi, qui lepra morbum incurrunt, de consuetudine generali, à communione hominum separantur, nec uxores viros, nec viri uxores taliter agrotantes sequuntur. Quoniam igitur cum vir & uxor una caro sint, non debet alter sine altero esse diutius: mandamus, quatenus, ut uxores viros, & viri uxores, qui lepra morbum incurrunt, sequantur, & eis conjugali affectione ministrent, sollicitis exhortationibus inducere non postponas. Si verò ad hoc induci non potuerint, eis arctius injungas, ut uterq; altero vivente continentiam servet. Quod si mandatum tuum servare contempserint, vinculo excommunicationis adstringas.

a Cap. 2. eod. tit. in 3. comp. b vixit. c Vid. B. Thom. 4. sent. dist. 32. q. 1. art. 1. d Ca. 1. eod. tit. in 2. comp. & post. Greg. Inter. p. 37. 62.

CAP. II.

Coniuges propter lepram separandi non sunt a coniugio, & contrahere possunt matrimonium: & vicicem sibi reddere debitum reneantur.

Idem Baijones. a Episcopo.

Quoniam nemini licet (excepta causa fornicationis) uxorem dimittere: constat quod siue mulier lepra percussa fuerit, seu alia e gravi infirmitate detenta, non est a viro propterea separanda, vel etiam dimittenda. Leprosi autem si continere nolunt, & aliquam quæ sibi nubere velit, invenerint, liberum est eis ad matrimonium convolare. Quod si virum siue uxorem leprosum fieri contigerit, & infirmus a sono carnale debitum exigat, generali præcepto Apostoli, quod exigitur, est solvendum: cui præcepto nulla in hoc casu exceptio invenitur.

CAP. III.

Sponsalia de futuro præcis non compellunt ad contrahendam matrimonium cum leproso, lepra post sponsalia superveniente.

Urbanus III. Episcopo Florentino.

Iteras d: [1 & j.] Quia postulasti, utrum si post sponsalia de futuro inter legitimas personas contracta, antequam a viro mulier traducatur, alter eorum lepra motibus incurrat, secum ad consummandam copulam maritalem compelli debeat: respondemus, quod ad eam accipiendam cogi non debet, cum nondum inter eos matrimonium fuerit consummatum.

[1 Tua frater. debita benignitate suscipimus, quibus certiores de sinceritate fidei tuae, & devotionis affectu, ad honorem & commodum tuum abundantissime provocamus. Verum.]

DE CONIVGIO SERVORUM.

TITVLVS IX.

CAP. I.

Servus contradicente Domino matrimonium contrahere potest, sed propter hoc non liberatur a servitio Domini debitu.

Hadrianus Sancteluzgen. e Archiepisc.

Dignum est si: [1 & infra.] Sanè juxta verbum Apostoli, sicut in Christo Iesu, neque liber, neque servus est a sacramentis ecclesie removendus, ita nec inter servos matrimonia debent ullatenus prohiberi, & si contradicentibus Dominis & invitis contracta fuerint, nulla ratione sunt propter hoc dissolvenda. Debita tamen & consueta servitia non minus debent propriis Dominis exhiberi.

[1 Et a rationis tramite non discordat, quod ea que dubietatis anse videntur serupulum continere, ad Apostoli, sed iudicium referantur, ut inde Christi fideles in dubio certitudinem se gaudant invenire, unde noscitur magisterium fidei suscepisse. Tua vero f. de servorum conjugis qua incuti & contradicentibus dominis contrahitur, quæ fieri debeat Apostolatus nostro, sicut bene memorimus requisivisti, super quo tibi duximus respondendum.]

CAP. II.

Separatur matrimonium, quando liber ignoranter cum ancilla contraxerit, nisi postea hoc sciens illam cognovit.

Alexander III. Præposito & Priori Mor-tarien.

Proposuit g nobis M. mulier, quod cum vir ejus cum ea diutius permansisset, notam ei servilis h conditionis objecit, asserens eam esse ancillam, quam li-

a Barenen. b Ca. 2. eod. tit. in 1. compil. & post Concil. Lateranen. p. 37. c. 3. c aliqua. d Ca. 3. eod. tit. in 1. compil. & post Concil. Later. p. 30. ca. 63. e Salzburgen. al. Salzburgen. al. Salesburgen. f Vid. Magist. & ubi Doctores 4. sent. dist. 36. g Ca. 2. eod. tit. in 1. comp. h Vox servus, deest in omnibus antiquis codicibus.

beram esse credebatur, cum eam auxit in uxorem: [1 & j.] Mandamus, quatenus si constituerit, quod idem vir præfatum mulierem postquam istam audivit esse ancillam, carnaliter cognovit, ipsum monitione præmissa a compellas, ut eam sicut uxorem maritali affectione pertrahat. Si verò aliter fuerit, & sententiam divortii proferri contingat b, mulieri pecuniam, quam præfato viro pro dote concessit, restitui faciat.

[1 Cum autem in presentia ven. f. n. Astensis Episcopi tractaretur negotium, mulier quæ ibi gravari timebat, ad nostram audientiam appellavit. Quia igitur tam ea quam viro superveniente post aliquantulum moram præfatus vir in concilio literis sit. d. v. per a. f.]

CAP. III.

Si consuetudo est in loco, quod paries conditionem patri sequatur, natus ex libero & ancilla liber est, & ut liber matrimonium contrahat.

Urbanus III. Ariminen. Episcopo.

Licet c: [1 & infra.] Sanè super eo, quod fuit propositum, an mulier possit divortium postulare, pro eo quod vir, cum quo lux conditionis ignara contraxit, servus monasterii proponatur, cum contra idem vir patrem suum, cujus conditionem secundum leges d provincie, sequeretur, tempore mortis pro libero se gessisset, & jam elapso decennio, nec patris, nec suo nomine scilicet controversiam passum constanter assermet. Videtur nobis ratione temporis, & favore libertatis, pro parte viri securius iudicandum.

[1 Ad ea super quibus nos frat. tua consuleri voluit, respondere arbitremur: quia tamen ad majorem certitudinem iudicium nostrum pastoralis sollicitudine requirunt, nos ad inquirendum: regis officia nostri sine debito respondemus.]

CAP. IV.

Si liber contraxit cum ancilla ignoranter, & ex quo servit, non consensu separatur matrimonium, & cum alia contrahere poterit.

Innocentius III. H. Episcopo.

Ad nostram noveris f audientiam pervenisse, quod G. Presbyter Cardin. Apost. sed. leg. R. militem a muliere quadam propter conditionis separavit errorem. Ideoq; mandamus, quatenus si constituerit quod miles ignoranter contraxit g cum ancilla, ita quod postquam intellexit conditionem ipsius, nec facto, nec verbo cognovisset in eandem, propter quod per Card. eundem ab eo fuerit consortio separatus, contrahendi cum alia liberata ipsi concedas auctoritate Apostolica facultatem.

DE NATIS EX LIBERO.

TITVLVS X.

CAP. I.

Natus ex libera vel libera, liber est. Gregorius h.

Indecens esse credimus, ut progeniti ex libera, sine libera filii ad servitium retrahantur. Propterea tibi precipimus, ut si documenta nulla sint ab ecclesie parte, quæ documentis huiusmodi debeat obviare, ab ejus molestia sine aliqua retractione compescas eandem: durum est enim, ut si alii pro mercede libertates tribuant, ab ecclesia, a qua tueri debent, recedantur.

a Cegatus. b contigerit. c Ca. 3. eod. tit. in 1. comp. d. B. Thom. 4. sent. 36. q. 1. art. 4. & omnino relictum, & ibi gloss. Ar. & Doct. in 4. 1. Instit. de ingenuis. d legem. e In antia, libera ut plurimum ita: N. Episcopo. f Ca. 1. eod. tit. in 3. comp. vid. Sed. 4. sent. dist. 37. q. 1. art. 2. g contraxerit. h In aliquos vet. cod. additur novus: sed mendose cum sit Greg. 1. lib. 1. ep. 17. regis. Ita p. 16. c. 73. & c. 1. eod. tit. in 1. comp. DE

